

СРПСКИ НАРОД

С В Е С Т НАШИХ НАЦИОНАЛИСТА

СЛУЧАЈ ТУРСКЕ

Српски народ је ту скоро показао велику зрелост и хладнокривност поводом почетка инвазије на европско тле од стране Англо-американца. Неки су очекивали да ће један део српског народа послушати позиве Лондона и да ће отићи у редове Јосипа Броза-Тита да са своје стране помогне акцији Англо-американаца у Европи.

Черчил и Рузвелт очекивали су да ће на прве вести о искрцавању англоамеричких трупа на Западу изазвати побуне и устанке код европских народа и да ће им тако олакшати њихове операције. Међутим, европски народи сити англоамеричког терора, који је требало да припреми инвазију, свесни своје европске солидарности у борби за независност Европе, нису се одазвали овим надама „ослободилаца“.

У Француској народ бежи од „ослободилаца“, проклињући их за све недаће и несреће које изазивају енглеске и америчке трупе у областима где оперишу. Код нас бомбардовање малих градова, митраљирање возова и другог становништва, после терористичких бомбардовања Београда, Ниша и Смедерева изазива огорчење и револт према тако званим „ослободiocима“. Српски народ је много искусио за ове последње три године и лако више не наседа странијој пропаганди и позивима из Лондона и Вашингтона.

Чак они који су се сматрали као директни експоненти Лондона окренули су му сада леђа и иду путем српских интереса. Они се не обзиру што се замерају Черчилу, што их се он јавно одриче и чита им лекције српског патриотизма, упућујући их да се сврстају у редове Јосипа Броза-Тита, који жели истребљење српског народа. Нема више никога у Србији ко би дао пребијену пару за пропаганду из Лондона и поступао по њиховим инструкцијама и жељама.

Зато верујемо да ће и догађаји прекидања дипломатских и економских односа између Турске и Великог Немачког Рајха неће имати никаквог утицаја нити какве последице на наш став ви на држање наших националиста. Несумњиво је да се ратна зона приближава Балкану, који вољом Англоамериканаца може постати ратно поприште и познати све страхоте рата и „ослобођења“ као што је већ случај са Италијом и Нормандијом у Француској.

Прекидање односа између Немачке и Турске, као што је Анкара јавила не значи рат између ове две земље али је несумњиво да Турска подлежући у овоме притиску коалираца биће приморана да чини и друге уступке и концесије, које је могу лако довести у сукоб са Великим Немачким Рајхом, који може бити при-

моран да предузме превентивне мере. У том случају несумњиво би Балкан био убачен у вртлог рата и имао би да проживи све страхоте и све страшне последице ратнога стања и борбе на својој тлу, са свима „даровима“, које доносе англоамерички „ослободiocи“.

Зато је потребно да будемо на још већој опрези, да повећамо бригу старања о нашим властитим интересима и о нашој судбини, да не бисмо у овој фази рата доживели нове недаће и нове катастрофе. Опасно би било по земљу ако би неки од националиста овај догађај схватили другојачије, него како се стварно он поставља.

Ми смо до сада најтежа искушења срећно пребродили захваљујући нашој свести, али би било жалосно да сада правимо нове погрешке које могу бити фаталне по опстанак српског народа.

Наша је дужност да и даље останемо мирни и присебни и да чекамо развој догађаја на ратиштима, не одлучујући се и не приступајући никаким непромишљеним корацима на основу моментане ситуације на бојиштима.

Ратна срећа је променљива и треба имати стрпљења па мирно сачекати крај овога периода у војним операцијама. Он значи један специјалан моменат у њиховом развоју, после кога ће доћи стабилност фронта са могућношћу неочекиваних изненађења у новој стратешкој ситуацији са употребом новог оружја. Зато би било од велике опасности ако би неко од националиста схватио нови став Анкаре као знак за неку акцију на Балкану.

У овим моментима треба показати да је трогодишње искуство ухватило чврсто корена у свести српских националиста, да су они напустили коначно романтику и нестварност, и да сада гледају реално на догађаје и односе у светлости искључиво српских интереса.

Ми смо толико уверени у постојаност нових оријентација српских националиста да сматрамо да није потребно упућивати неко нарочито упозорење или какву опомену. Ми смо уверени да је време заблуда и романтике дефинитивно прошло и да се данас сви националисти у својим поступцима руководе разумом и интересима српског народа, који нам налажу и данас као и јуче чување реда и мира и скупљање свију позитивних националних снага у један јединствен фронт за чување и одбрану Србије од комунистичке опасности и у сваком другом евентуалностима.

Читаоци свет стајао је задивљен мудрошћу турске државне политике. Јер налазити се на једном тако важном месту и успевати да се одржи ван рата, претстављало је заиста мудро руковођење државним бродом. Зато је та политика Турске изазивала завист свих оних које је ратни вихор био захватио, а који у овом великом сукобу разноимених сила нису могли да сагледају било какав свој лични интерес који би диктирао напоре и жртве какве овај рат изискује од његових вољних или невољних учесника.

Упркос тешких искустава свих малих земаља Турска је ипак прекинула своју неутралност. Из онога што до сада знамо из њених званичних саопштења види се да то није учинила ни из каквих разлога који су везани за било какав њен сопствени интерес. У објашњењу које је њен председник владе дао скупштини вели се да се на овај корак Турска одлучила ради извршења својих обавеза које проистичу из уговора о савезу са Енглеском. Према томе Турска је на овај корак била присиљена од своје савезнице.

То би била логика коју намећу изјаве најодговорнијих чинилаца Турске. То би била логика коју би наметало и посматрање односа Турске са силама осовине и њеним савезницима.

Да ли је могуће да ти и такви разлози натерају државнике Турске који су у много тежим тренуцима, но што је овај, имали снаге и мудрости да Турску очувају изван рата. У то је тешко поверовати. Стављати на коцку све оне огромне тековине које су Турску довеле у ред великих и модерних држава, само ради извршења уговора према савезници, која ни један свој уговор са осталим савезницима није одржала, која је погазила све дате свом геополитичком положају, речи и чије се издајство према-

својим савезницима баш ових дана тако очигледно демонстрира на примеру Југославије и Пољске, било би заиста више но глупо.

Прекидати односе са једном земљом која је више но пријатељски била расположена према Турској само ради једног уговора који је огромним променама на Балкану и Средоземљу постао готово беспредметним, претстављало би наивност незапамћену у политичкој историји ове хиљадугодишње државе.

Јер, не само што Турска није била угрожена од стране Немачке и њених савезника, она је напротив, свакога тренутка могла рачунати на пуну заштиту с њихове стране, ако би била нападнута ма од кога другог. Са силама осовине њу везује и њен политички и социјални строј, који ни са силама демократије, ни са комунизмом нема никакве везе.

Ако се упркос свему том, Турска ипак решава да изађе из става неутралности и да читаву своју будућност стави на коцку, мора да има дубљих разлога који нису садржани у изјави њеног председника и нису објављени широјој турској јавности, а још мање међународном јавном мишљењу. Ти разлози морају бити изванредно јаки, јер изванредно важни положај Турске намеће много компликованија решења но што су та за било коју другу балканску или европску земљу.

Самим својим прикључењем једној или другој страни Турска отвара питања својих садашњих поседа, па било да за сто мира седне као победилац или побеђена. А та питања претстављају њен животни интерес. Поседовањем европске територије, па макар и овако ограничених размера, али бескрајно значајних по свом геополитичком положају, Турска се ипак успела, и поред

огромних губитака у Европи, да одржи као европска сила и да као таква буде сматрана у свету.

То своје преимућство Турска данас ставља на коцку, а самим тим питање свог значаја у међународном животу. Да би иронија судбине била већа, питање тих њених поседа не постављају и нису никада постављали они са којима она данас прекида дипломатске односе, већ они са којима се данас налази у савезу и са којима сутра може да буде принуђена да пролива крв.

Те чињенице нису непознате државницима Турске. Двестотине година води се борба око тих турских поседа. Борба за њих је традиција турске државне политике.

У целом овом најновијем ставу Турске мора да постоје дубљи, основнији разлози, који директно тангирају интересе Турске. Без њих до ове промене не би ни у ком случају могло доћи.

Али нису само то разлози турске државне политике. На промени овога става инсистирала је нарочито Енглеска, која је исто тако као и Турска заинтересована баш тим истим поседима и која је кроз двестотине година била савезник Турске у очувању њиховом. Они су нит који кроз све то време спаја ове две земље. Отуда без икаквог страха да се не погреша може се слободно закључити да су они та нит која и данас спаја ове две земље и која их новим ставом Турске спаја још јаче.

У питању су само мореузи који се налазе у поседу Турске, а који за Енглеску претстављају животну питање, можда чак и више но за саму Турску. Другог разлога апсолутно нема. Јер рачунати на некаву турску војничку помоћ, могу само они којима турско наоружање није познато.

Поред тога, три и по године стајања са пушком к ноzi, у ратном напору без рата, значи за сваку војску, па и за турску, далеко више и страшније но два пута толико година тешке и напорне борбе. Турска не само што није наоружана за модерни рат, она чак за њега и не претставља некаку свежу силу. Тај разлог није могао Енглеску натерати да примени све да би Турску нагнала на овај корак.

Отуда то није разлог за овакав потез. Зато је тачнија констатација да је у питању очување онога што је кроз двестотине година претстављало најснажнију спојницу британо-турске политике.

Али, те поседу не угрожава Немачка са којом Турска прекида своје односе. Још мање немачки савезници. Те поседу угрожава само данашњи савезник Енглеске, који се налази на оном истом месту противу кога је двестотине година, скоро без прекида, трајао британо-турски савез.

НА ТЕШКОЈ ПРОБИ ГЕНЕРАЛНА БИТКА

Надирање совјетске војске на територију бивше Пољске поставља проблем Пољске на први план међусавезничких односа. Двобој између Идна и Молотова завршен је поразом Енглеске. Совјети су са пољским ослободилачким комитетом закључили уговор који у потпуности искључује пољску емигрантску владу, иако је министар спољних послова Велике Британије изричито стао на страну пољске емигрантске владе.

Тај пораз постаје капитулацијом после одласка Николајчика за Москву где ће бити примљен само као истакнути пољски политичар, како се то изричито каже у Тасовом објашњењу Стаљиновог позива пољском премијеру, а не као претседник пољске владе. Да би енглеска срамота била још већа, Николајчик путује по савету енглеских водећих кругова.

И поред свих ових готово драматских прилика, пут Николајчика у Москву донеће у многоме разјашњење односа између англоамеричких и совјетских схватања будућег друштвеног поретка у свету. Истина, ми смо од англоамеричке пропаганде научили да слушамо да се све у свету дешава тачно „по споразуму у Техерану“.

Али, баш на примеру Пољске, изјаве министра спољних послова енглеске и његовог совјетског колеге показују јасно да, бар у питању Пољске, између савезника није било споразума и да је за сада Енглеска била принуђена на капитулацију пред Совјетима. Да ли ће та капитулација бити дефинитивна видеће се из резултата Николајчиковог пута у Москву.

Тешко је поверовати да ће резултати московских преговора пољског премијера довести до било каквих позитивних решења у корист пољске емигрантске владе. Као и у питању Југославије Стаљин је своје савезнике ставио пред свршен чин. Да је желео било какав споразум, он би га претходно тражио и врло вероватно да би га и постигао услед енглеског попуштања.

Али Стаљин је са пољским ослободилачким комитетом закључио споразум не остављајући у њему ниједно отворено питање, које би дало могућности веровања да он ипак жели споразум са владом, која, упркос свему, претставља далеко више пољски народ, но што се то може рећи за пољски ослободилачки комитет.

Бројна пољска емиграција у Америци, пољске борачке јединице, које у Италији узимају активног учешћа у саставу британске војске, стоје потпуно на страни пољске емигрантске владе са једним до краја потенцираним антикомунистичким ставом.

До сада у питању односа Пољске и Совјетске Уније, влада Николајчика заузимала је недвосмислени став. Тај њен став био је категоричан исто тако у питању социјалног поретка у Пољској, као и у питању њених граница. Под утицајем војничких кругова, који углавном претстављају у порну тачку пољске емигрантске владе, а који су главни носиоци антикомунистичког, па чак и антисемитског расположења пољског народа, а притом и најутуцајније личности пољских емигрантских кругова, Николајчик у Москви не може вршити велика отступања, а без њих, сваки споразум са црвеним Кремљом је немогућ. Јер једино ради чега би споразум са пољским ослободилачким комитетом могао бити отказан јесте образовање једне камуфлиране болшевичке владе, сличне оној дра Шубашића. На то Николајчик може пристати само у своје име, али никако не у име пољске емиграције, како оне у униформи, тако и оне у Америци.

Све те чињенице познате су бале сигурно и енглеском министру спољних послова. Ако је

ипак инсистирао на покушају разговора између Николајчика и Стаљина, није то сигурно учинио у нади остварења било каквог споразума, јер је признавањем пољског ослободилачког комитета као јединог претставника пољског народа, Стаљин је потпуно јасно и недвосмислено показао да ће разговарати само са једном болшевичком Пољском. Слање Николајчика у Москву није ипак уследило само зато да би се енглеска капитулација пред болшевицима демонстрирала на један још видљивији начин, нарочито не после изјаве Идна. Отуда пут Николајчика у Москву може донети разјашњење у погледу односа англоамеричких и совјетских савезника и показати да „има нечега трулог у држави Данској“. Нарочито с обзиром на чињеницу да у целој овој трагикомедији званична Америка мудро ћути.

Проблем Пољске је проблем камен односа савезника и доказ да се све ипак не одиграва по „споразуму у Техерану“, управо да је и тај споразум један обичан блеф пропаганде, као и многи други до сада.

Р. В. О

Појам генералне битке је свима познат. У многим ратовима прошлости коначна одлука је пала услед малих батака, тј. услед збира малих одлука. У многим ратовима пак коначна одлука је била извођена у генералној битци, тј. у једној борби у којој су обе зараћене стране унеле све своје снаге.

У раније доба припреме за генералну битку трајале су прилично дуго: маневрисање, претходне борбене радње, концентрација снага, све је то понекад захтевало више времена. Али сама битка је трајала сразмерно кратко време: неколико сати или један дан. Ретко кад више од једног дана.

Становници зараћене земље ни су још ни добили вест (вести су стигле помоћу курира, а то значи веома sporo) да је почела битка, када је већ на бојном пољу одлука пала. Зато становништво скоро никад није ни осетило драматичан моменат генералне битке. То је била ствар војске, а отаџбина је добијала вест да је битка почела, а кроз неколико сати да је битка завршена. Друкчије стоји ствар сада.

Генерална битка која је сада почела може да потраје не-

колико месеци (узгред речено, ово не значи да ће садашња генерална битка донети коначну одлуку рата: може да се деси, као што се дешавало у другим ратовима, да се битке понављају, јер није се могло на једном бојишту извојевати оно што доноси коначну одлуку).

Драматичност генералне битке прошлих столећа је била сажета на кратком временском размаку. Међутим, драма садашње генералне битке развија се током недеља и месеци, и зато делује веома узбудљиво на јавност. Јавност треба да се навикне на то да се у једној таквој борби дешавају велике промене ситуације, а да ниједна од тих промена не треба да буде схваћена као коначна, све док битка не буде достигла врхунац напрезања.

Зато ма колико да су драматични моменти ових последњих дана, не сме се мислити да су се догађаји приближили коначним одлукама. Битка је још увек у развоју. Врхунац није постигнут. Те према томе, се не може очекивати у наредним недељама нешто што би било одлучујући фактор целокупног рата.

Битка је још у развоју. Совјети су уложили, изгледа, све своје снаге. Британоамериканци су увели у дејство највећи део својих снага. Немци постепено увле своје снаге у борбу, имају још прилично велике резерве за употребу које још чекају.

Посматрајући ствари не у детаљима, већ у целини, видимо следећу слику. У Италији фронт се више-мање стабилизирао. Не можемо још тврдити да је садашња линија фронта баш она на којој ће Немци дати коначан отпор. Али свакако је та линија — фронт појачаног отпора. У Нормандији од два сектора, енглеског и америчког, најважнији је енглески. Енглези у области Кана не могу да се макну с места услед јаке немачке одбране. На другом сектору, америчком, успело је непријатељу да отвори за кратко време покретну битку, али и тај се фронт затим стабилизовао.

Борба у Нормандији добија све жешћи карактер. Главно је да је Ајзенхауер морао да убаца на полуострво Котантен толико снага да му скоро ништа не преостаје од целокупне његове инвазионе армије. Према томе, не може се очекивати дуплирање нормандиског искрцавања неким великим искрцавањем на другом месту европске обале. Ако би и дошло до неког новог подухвата, тај би подухват био прилично ограничен у обиму и замаху.

Ово олакшава задатак немачког ратног вођства које сада може са већом слободом да располаже својим стратеским резервама.

Имали су право они стратеги коалиције који су тврдили Стаљину да без инвазије коалиција везује већи број немачких дивизија на западу, него што ће их везати инвазија. Сада су код Немаца руке више-мање одрешене у стратеском погледу, и зато немачко ратно вођство може да обрати пажњу на Источни фронт. И не само да обрати пажњу, већ и да предузме потребне противмере.

Противмере се предузимају. Наравно, да за то постоји стратески темпо. У времену које одговара величини операционих догађаја, испољиће се ефекат немачких противмера. И онда ће се ситуација окренути, као што је то рекао начелник немачког генералштаба генерал Гудериан.

Онда ће свет видети да је тај стратег био у праву када је назвао садашњу совјетску стратегију авантуристичком. Ту ће авантуристичку стратегију победити промишљена стратегија Немачког Рајха.

М. Војновић

О ДЕЈСТВУ V1

Енглеска средства против новог немачког оружја

Од Р. БРИСНОРНА

Упркос свих енглеских мера за прикривање, говори се у свету све више о страховитом дејству новог немачког осветничког оружја. Интерес светске јавности је за ову нову методу бомбардовања тако велики да Енглеској ни у ком случају није успело да сакрије истину.

Када се становништву Лондона и Јужне Енглеске дејство овог оружја једноставно није могло порећи, прибегло се једној специјалној тактици заваривања — покушало се делимично багетелсати а делимично признавати. Сваки Енглец је тако могао да изабере шта више воли да чује или да сам створи своје мишљење, док су у иностранству преовлађивале вести „само о незнатним штетама“ или о „готово никаквом дејству“ на енглеско вођење рата.

Између оних који воде реч у т.зв. „фронту багетелсања“ био је у првом реду британски министар Морисон. После првих дана немачке одмазде једва му је успело да спречи избијање панике — објаснио је он дошнице у Доњем дому, као и да су немачке летеће бомбе учиниле до сада само незнатну штету, а јавне зграде су само делимично биле погођене. Напади немају мате-

ријалне штете, по енглески ратни потенцијал.

Сличне изјаве могле су се поновачитати у једном делу енглеске штампе. Пре свега, енглеска агитација је оваквим тврдњама покушала у иностранству да направи утисак — да одбрана сваки даном има све веће успехе према немачком експлозивном оружју. Овако извештава енглеска обавештајна служба Екшченж Телеграф а тако исто да енглеским ловачким јединицама лако успева да обарају немачке авионе без посаде.

Међутим, ове штете нису ни незнатне нити је пронађено успешно средство против ових немачких бомби. Насупрот енглеским вестима у северо-америчкој штампи могло се читати да су немачке летеће бомбе тако брзе да ни један пилот ловац не може ни помислити да би му погодак противу њих успео, а оно што енглески топови погађају, тако је несигурно да су они давно већ изгубили наду у „прецизно гађање“. Енглези дакле после оваквих саопштења у ствари при знају да немају никакво средство противу немачких експлозивних тела.

У последње време у енглеској штампи преовлађују све више

гласови који говоре о све тежим штетама и већим неугодностима као и да Британци не могу да задрже немачку одмазду а још мање да јој се супротставе. Тако је говорио први лорд адмиралитета Александер у једном своме говору и приказао смртоносни облик немачког напада који за Енглеску претставља озбиљно искушење. Лондонски Дејли Мел каже да је експлозивна моћ немачких динамит-мотора страховита. Читави квартови руше се као куће од карата, а ово признање је још значајније, јер је прошло кроз енглеску цензуру.

Да је непрестано немачко бомбардовање становништва Лондона и Јужне Енглеске нарочито „непријатно“ види се из низа нових извештаја енглеских и америчких дописника. Тако лондонски Обсервер јавља да су појаве преморености код становништва повећане и данас се сматра за срећу становати у средној или у северној Енглеској. Један амерички радио-извештај је јавио да је најгора непрекидна несаница од тога а навео је дословно ово: „кад би вечерас нешто зажелело било да дуг, дуг сан по могућности далеко одаведе, можда у Бостону или тако негде, у сваком случају хиљаде миља далеко од немачког оружја. О како ми мрзимо то немачко оружје!“

Кад би Енглези хтели да потпуно затаје дејство нашег оружја, то им не би успело никада, јер се немачки извиђачки авиони брину да се изнесе права истина. Један немачки извиђачки авион, који је летео изнад Лондона јавно је да је светлост од пожара у Лондону, видео још у Руану, дакле 200 км. далеко од енглеске престонице.

Остали немачки посматрачи из вестили су да су густи облаци дима из горућег града потпуно замрачивали видик. У извештајима немачке посаде, стално се понавља и то оне која је летела изнад Лондона, да нису никада доживели тако огромне пожаре и мора бити да је дејство немачког оружја неописиво, а сва заштаканања енглеске агитације нису помогла ништа.

Англоамерички „ослободилци“ потпуно су уништили француски град Каен у коме је било 40.000 жртава (Фото: „Вилблд“)

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

Уредништво и Администрација Престолонаследников трг 5р. 43у партер (Терезије).

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.

Тромесечна претплата 48 динара шаље се преко „Пресе“ а. д. Влајковићева 8.

„НАСЕЛИЋЕМО КИНЕЗЕ“

Тврдили смо и тврдимо да комунисти негирају постојање појединих нација. У томе и јесте главна разлика између нас, националиста, и њих. Они хоће једно човечанство које би као крдо било састављено од припадника свих могућих нација и раса, црних, белых и жутих.

То је сасвим у складу са њиховим материјалистичким и механичким схватањем света и живота. Они на човека гледају као на животињу, коју треба само добро нахранити, па да буде срећна и задовољна. Зато они негирају и нацију, и њену прошлост, и њену традицију.

Човек је, међутим, нешто више од животиње. Он, по хришћанском схватању, не живи само од хлеба. За његову срећу потребно је још много што шта. Пре свега, он мора имати своје светиње, своје идеале, своју веру. Без нације, он не може доћи до њих.

Нисмо ми, националисти, против заједнице народа, балканских, па и европских. Напротив! Али ми хоћемо да у ту заједницу уђемо не као појединци, већ као нација. Са свим оним моралним и духовним вредностима, које су нас кроз векове одржале. Само тако моћи ћемо бити од користи и себи и другима, и допринети општем напретку човечанства.

Српски народ сваком даном даје нове доказе да је за ово националистичко, а не за комунистичко схватање. Зато и гине у борби противу партизана. Инстинктивно, он осећа да су у питању његова вера и његове националне светиње.

Српски народ осећа да су у партизанским редовима сви они који хоће да га као народ униште. Баш зато што је он толико привржен својој нацији. Такав, он им смета, зато хоће да га уклоне са лица земље.

Ово антисрпско расположење партизана најбоље је изразило један од вођа њихових банди. Кад су га упозорили да њихови поступци не угрожавају окупатора, већ погађају српски народ, он је хладнокрвно одговорио: „Врло важно што ће нестати Срба. Ако их нестане, ми ћемо на овој територији населити Кинезе“.

На жалост, био је то пореклом Србин, који је изговорио ове богохулне речи. Толико га је комунизам изопачио и однородио! Али ипак је добро што их је изговорно. Јер је у питању да ли би без њих српски народ прозрео сву ону лаж и комедију коју партизани терају и са нацијом, и са вером, и са Богом, називајући се српским ослободилачким покретом, идући у цркву, и венчавајући се, изигравајући притом курјака у јагњеној кожи.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

ФРОНТ И ПОЗАДИНА

Потребно је да се одмах оградимо да не мислимо на фронтине и позадину великих сила, које су у рату, него на нашу земљу у којој сада такође постоји позадина и фронт. У ратним временима, кад је цео народ мобилисан и води борбу, постоје извесне моралне ниансе у квалитету бораца.

У садашњим борбама, које води један део српског народа, те ниансе не постоје, јер су то одабрани, најидеалнији борци и проборници синови нашега народа. То је сасвим разумљиво где не постоји обавезно учешће у рату, ту су борци ношени једним вишим идеалом, који их морално наоружава.

Они се добровољно бију за те идеале и зато су они првокласних квалитета. Отуда у данашњим редовима бораца за Србију можемо видети поред великог и развијенога, ситног и крхљавог борца. Они нису бирани ни по висини ни по физичкој развijenости, али имају нечег општег, заједничког, а то је срце, полет за истим идеалима.

Дошли су борци са свију страна наше земље, из свију крајева српског простора, дошли су из превелике љубави за српски народ, за његову отаџбину и за нашу веру. Тако се, у редовима бораца нашао богат поред сиромаха радник поред интелектуалца, слуга поред господара, домаћин поред бескућника.

Један идеал, једна мисао окупила их је у фаланге и зато су они силни, храбри, неустрашиви, боре се јуначки и презиру живот. Због тога је вредност наших бораца за Србију на нашем фронту далеко изнад нивоа просечног борца, мобилисаног за рат у редовним приликама.

Ми немамо фронт онакв, каквог га имају остале зараћене стране у овоме рату. Ми имамо свој специјални унутрашњи фронт коме се место и границе не могу обележити и поставити. Као народ који је изгубио рат, ми смо у једној изузетној ситуацији, разоружани и окупирани.

У таквој ситуацији ми смо се снашли, разум је надвладао осећања и ми смо се прилагодили стању у коме смо се нашли. Заузели смо један природан и разуман став према окупатору, трудећи се да се посветимо у миру својим редовним занимањима, обнављајући полако своју упропашћену земљу и лечећи љуте ране, задобијене у неравном и непотребном рату.

Оваква ситуација у нашој земљи сасвим је природна и врло могућна. Свако отступање од овако јасно изложене ситуације било би на штету виталних интереса земље и народа. Наш фронт који обухвата привремену демаркациону линију, протеже се на целу земљу, на сваку варош и варошину, на свако село и засеоци, на сваку шуму, планину, луг и потес, јер се у нашој средини залегла несрећна комунистичка јерес против које је устао цео домаћински српски народ.

На том простору свакодневну и војно боре се наши храбри и идеални борци, да би савладали првену неман и сачували наш народ. Са тим фронтом и његовим бранionicима српски народ се поноси и нема речи, које би могле да изразе његову захвалност тим правим јунацима.

Нажалост, тако не стоји са позадином српског националног фронта. Не треба кривити истину, већ треба мушки и одлучно рећи, да наши борци са фронтом нису зловољни са онима, који су оставили у позадини. Хоћемо да упозоримо цео српски народ да позадина наша није онаква, каква би требало да буде, до-

стојна својих предака и нових бораца, који данас залажу своје животе да га спасу.

Ми не уопштавамо ствари јер има дивних изузетака који чине част српском народу, као на пример национална служба рада, пожртвовано радништво и чиновништво, као и многе друге наше хумане, социјалне и културне установе. Али ми на ту позадину и не мислимо, већ на ону другу, бадавациску и паразитску, која је увек била велика сметња сваком напретку наше земље.

Та позадина мобилисана је од свих staleжа и професија, управо то су отпаци оне прве, о којој је било речи. Ова позадина је та, која ништа не ради, већ критикује, прави се важна и све зна, јер има обавештења из првих извора. То је позадина прноберзијанца, дошптача, кафанских докољчара, кукавица и паничара, поклоника у исто време демократије и комунизма, алкохолчара и коцкара, једном рецију позадина моралног шљама и друштвеног талоба, гангрена на телу српског народа.

Ето, та и таква позадина вечита је сметња српској слози, кочица и запрека једног јединственог националног фронта. Али не само слоте и националног фронта, већ и сваког напретка, који је у корист општем напретку наше заједнице.

Српски народ и не зна шта је ова отровна и болесна позадина учинила несрећа и неприлика српском народу, колико је изазвала међусобна истребљења међу браћом, колико је рушила и обарала оно што су наши вредни људи муком и истрајношћу подизали. Та позадина уствари завађа и провоцира, денунцира и отовара, потура и измишља, преноси фантастичне вести и узнемирује народ заводећи га у блудњу, из које се рађа несрећа. Њих је данас све мање, али је потребно да та трулеж нестане, да се уништи, јер тек са њи-

ховим нестанком наше ствари би убрзо кренуле напред. На неким местима почело је прогањање ових непријатеља српског народа. На њих треба да се угледају и други крајеви у земљи. Треба ступити у отворен рат са њима, до њиховог коначног истребљења, јер ћемо само тако створити нашој храброј деци, јунацима и борцима са фронта, душевни мир и спокојство, који су им толико потребни за њихове успехе у борби противу комунистичке банде.

Ствар се не сме површно схватити и треба енергично иступити. Треба човек да се нађе у њиховом друштву, да чује мало шта говоре, па ће му се онда згадити њихов рад.

Према тој позадини треба предвидети одлучне мере и употребити их на раду, који би био од користи за заједницу. Само тако очишћена позадина од трулежи, земља ће моћи кренути напред.

Ове наше речи видимо из срца наших див-јунака, који сваког часа излажу живот и залажу главе за опште добро свију нас. Ми хоћемо истом приликом да им одамо достојно признање за њихове велике и болне жртве, које приносе у борби за спас српског народа. Ми ћемо им се најбоље одужити, ако уклонимо из наше средине оно што њима смета, што може нагрести њихов морал и ослабити њихову вољу. Зато је потребно да ту позадинску трулеж уништимо заувек.

Фронт и позадина мора да су увек солидарни, једнако заслужни и између њих не сме бити неслагања, изигравања и спекулације. Ми хоћемо да успоставимо између њих моралну духовну опону, да би плодови наших напора дали највише користи нашој отаџбини. Зато мора да односи између фронта и позадине буду здрави, а то ће се постићи уклањањем позадинске трулежи. Д.П.

Долазак наших заробљеника из Немачке

Последњих дана стигао је у Београд већи број наших заробљеника из Немачке. 31 јула дошла је једна група од 160 заробљених официра из Офлага VI C — Оснабрик, међу којима се налазило 17 генерала и већи број виших и нижих официра, поред 60 подофицира и војника.

У име председника владе на станици их је дочекао министар саобраћаја Ђура Докић, са председником Београдске општине министром Драг. Јовановићем, представницима немачких и српских власти и командантом Српске државне страже генералом Боривојем Јонићем. Поздравили су их говорима министри Докић и Јовановић.

Заробљеници су превезени са станице у Главну војну болницу, одакле ће бити упућени својим кућама.

Други транспорт заробљеника стигао је 2 о. м. Група од 390 подофицира и војника отпуштена је из Сталлага XVII A и XVIII A и B. На станици су их дочекали у име српске владе Министар народне привреде др Недељковић са потпредседником Београдске општине Иваном Милићевићем и представницима немачких и српских власти.

Министар Недељковић одржао је говор, у коме је између осталог рекао:

„Идите домовима својим, пољубите прагове своје и зареците се да ћете Србију чувати и да ћете се братски волети. Упамтите: уједињење свих оних које воле Србију, због које су пали и пате! Без јединства све ће нам жртве бити узалудне!“

Заробљеници су саслушали говор кличући одушевљено Србији и народном јединству. Затим су превезени у Главну војну болницу, одакле ће бити упућени својим кућама.

Према обавештењима очекује се долазак нових транспорта наших заробљеника из Немачке.

Одговор Београда на Шубашићеву комбинацију

Председник Београдске општине, Владислав Комесар за Београд, Драг. Јовановић, одржао је на раду један говор поводом образовања владе др Ивана Шубашића у Лондону у коме је изнео под којим условима је она образована. У говору он је изразио сумњу да је Краљ Петар II могао да да сагласност влади па је закључио на следећи начин:

Закључак је једноставан: Ниједан Србин не би могао да сарађује са онима који негирају право Српском народу да сам одлучује о својој судбини.

То је политичка поента и схватање које је за нас Србе у домовини јасно и ми га и онима у емиграцији, без обзира на различитост политичких гледишта признајемо.

Морамо додати да нас је зполитичност и непознавање психе народне од стране др Ивана Шубашића изненадило, када је одамах по образовању владе и он лично, и лондонски радио-коментатор по упутствима његове владе, овако безочно почео кампању противу Срба и Србије.

Ми смо научили на увреде и клевете које су сипане преко лондонског радија, али никада нисмо веровали да ће се и влада, која је састављена у име Краља Петра II, овако безочно бацати са увредама и клеветама на оне Србе националисте, који већ три године са дивним самоодрицањем, дишем целог Српства, бране и штите са пушком у руци част, веру и породицу од оскрнавље-

ња од стране комунистичко-партизанских банди.

То је заиста могла да учини влада, чији су сарадници били сарадници у редиговању књиге противу Оца Краља Петра II.

Све те чињенице, као и наше српско схватање нашег правог политичког правца, једнодушно су учврстиле све Србе на свима странама у уверењу, да та влада др Ивана Шубашића у Лондону не само да нема никаквог политичког, ни етичког ни моралног права да говори у име Српског народа већ уопште она нема никакве везе са њима, нити могућности да са њима општи, јер је Српски народ не разуме.

Једно је ипак тачно, да Српски народ верује из напред наведених разлога, да Краљ никада неће изневерити традиције и политику Орашпа и Опленца, а тај нас историски пут упућује да без обзира на све, наша српска вера и нада је у Београду и само и једино одакле се са српским народом и у име народа може владати.

Никакви закључци, никакве прокламације које не долазе из Београда, из Српског народа, не везују Српски народ ни о форми државе, ни о форми владавине. Због тога и не желимо да се упуштамо у програмска ра-

сметрања програма владе др Ивана Шубашића, сем да би одамах могли да укажемо на то, да смо у заједничкој држави, баш кроз окрутан диктаторски централизам Светозара Прибићевића и његових следбеника у влади др Ивана Шубашића, ми Срби, који никада нисмо били за исти, највише пропатили.

Због свега тога за све Србе је јасно да та влада не значи ништа добро за Српски народ ни данас ни сутра.

Јединствени фронт у бескомпромисној борби противу комунистичко-бољшевичког стремљења, без обзира у којој се форми јављају, то је заповест наше српске народне и националне будућности, то је српски одговор др. Ивану Шубашићу и наш једини српски пут.

А о томе шта ћемо, и како ћемо после тога уредити земљу, то ћемо ми Срби одлучити без др. Шубашића и његовог властодавца Јосипа Броза, то нам могу и један и други веровати.

Јединство Српског народа на томе путу је и гаранција за победу у борби за веру, част и слободу.

КОНЦЕНТРАЦИЈА СНАГА

У току последњих дана било је више интересантних вести политичког карактера. Реорганизована је влада у Јапану у циљу концентрације снага, у Тајланду је створена нова влада ради концентрације националних снага. У целој Источној Азији осећа се потреба да се у садашњим судбоносним данима повећа концентрација снага источно-азијског простора.

У Финској је председник државе Рити предао власт маршалу Манерхајму како би се постигла концентрација снага на тај начин што ће једно лице водити и војску и народ. У Мађарској се организује једина национална странка. У другим земљама такође се концентришу националне снаге појачавајући сарадњу међу собом.

Ово потпуно одговара потребама момента, потребама садашње фазе рата, када се приближавају одлучни догађаји. У Генералном гувернерману, угроженом сада од стране болшевика, пољске снаге сарађују са Немцима, јер у тој сарадњи виде спас од комунизма.

Спасовање Европе од комунизма постаје лозинка уз коју сада стоје сви народи континента и уз коју у сваком народу стоји сада огромна већина.

И код те већине, код тих народа ствара се највеће огорчење против такозваних демократских сила, које служећи циљевима јеврејског капитала, нападају Европу баш сада, када се Европа брани од највеће опасности — од комунистичке. Доћи ће крај рата. Доћи ће победа Европе. И онда ће Европа пречистити појмове: садашње генерације ће оставити у аманет будућим генерацијама један суров укор према Британцима и Американцима што су неславно ратовали против Европе, када се она борила за спаса светске културе.

Као једно од најсрамнијих дела коалиције треба сматрати садашњи притисак на пољску емигрантску владу Миколајчика, која је морала да шаље свог председника у Москву да би се он покљонио Стаљину и признао пољски национални комитет са-

стављен од комуниста. Овај одбор није ништа друго до филијала московске совјетске владе.

Ако је неко могао да посумња у то, тај нема више разлога за сумњу, када је сазнао да је потпредседник владе СССР Буланов постављен (остајући и даље потпредседник владе) за посланика код тог пољског одбора. Другим речима, Стаљин је одредио потпредседника своје владе да буде стварни управљач такозване ослобођене Пољске, да буде један „Стаљин“ Совјетске Пољске.

Цела ова комедија, или боље речено трагедија, са Пољском приказује прави однос између коалиције и СССР. Коалиција крије своје нокте у дипломатским рукавицама, а Стаљин лупа десницом о сто. Он поставља у пољском питању (као што је у радио и у питању признања Бадолфа, или у питању уговора са Бенешом) коалицију пред свршен чин.

А Енглези и Американци у пуној неспособности да нешто учине покушавају да очувају свој образ разним дипломатским машинацијама. Међутим, они не могу да заштите своје пријатеље. Они не могу ни у ком случају да одбране интерес макар једнога од европских народа од

империјалистичких прохтева Совјета.

Сада долази случај са Турском. Совјети захтевају интернационализацију мореуза. Совјети захтевају демилитаризацију мореуза. А када Турска пита да ли Москва гарантује садашње турске границе, Москва одговара: „Гарантије не дајемо!“

Зато не постоји ни најмања сумња да Совјети циљају на то да демилитаризацијом мореуза припреме њихову совјетизацију. Енглеска то схвата, али ипак мора да гура Турску на опасан пут и натерала је анкарску владу да прекине дипломатске односе са Немачком.

Дакле, и у овом случају видимо да Енглеска нема своје воље, да Енглеска личи на умно поремећеног, када помаже Совјете у остварењу њихових аспирација у погледу мореуза. Две стотине година Енглеска је чувала од северне државе тај поморски пут, а сада није више у стању да га чува. Енглеска је немоћна. Нико у Европи нема ништа да очекује од Енглеске, ни данас, ни после рата, ма како се рат заврши. Али рат ће да се заврши победом Европе, и онда нико неће требати да нешто очекује од Енглеске.

Мес.

Борба Државне страже

ОД РАТНОГ ДОПИСНИКА СС ХАЈНЦА О. ВУТИГА

Два сата је по поноћи. У сенци обалског дбуња скривена је једна чета Државне страже коју открива само понека жишка цигарете или тренутни блесак бајонета. Чека се на повратак извиднице. У мртвој тишини чује се само хучање реке. Дан је био неподношљиво врућ и још сад у ноћној свежини земља није изгубила топлоту. Вођа чете, један капетан, нервозно шета упирјући поглед у мрак. С времена на време он вади сат. Време је да се извидница врати. У близини скривена је јача бандитска јединица која је недавно мучки напала варошицу у долини. Стигло је наређење да се дотична

партизанска јединица разбије. Капетан Г. је веома млад човек, али упркос својој младости има он са својим људима око 400 победа за собом. То је познати и ватрени патриота, изванредан официјер и фанатичан противник болшевијизма.

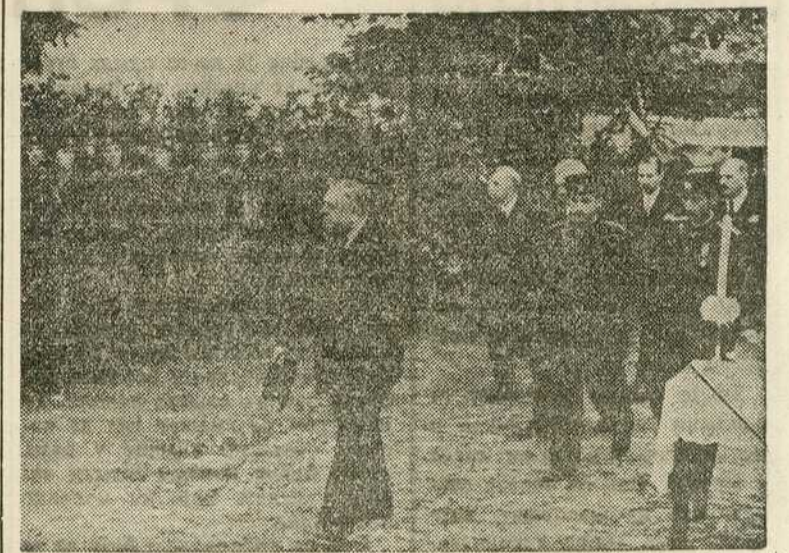
Најзад, кроз ноћну таму, шум реке и шуштање дбуња одјекну очекивани сигнал. Извидница се враћа. Неколико тренутака касније њен вођа, један симпатичан наредник, доставља капетану по требне вести. Непријатељ се улогорио у оближњем селу свега 5 километара удаљеном од нашег боравишта и броји отприлике једну чету од сто људи.

Капетан Г. је довољно обавештен. Он је свестан да му претстоји озбиљна борба и не гаји илузије о неком слабом наоружању непријатеља. Англо-Американци су се постарали да бандите ваздушним путем добро наоружају. Али ништа зато. И овога пута он ће показати гвоздену дисциплину и борбени дух своје јединице.

Чета се приближава циљу. Још мало па ће сванути. Од првих сеоских кућа раздваја је само један пространи воћњак. Јединица се труди да још увек остане непримећена. Још неколико тренутака и одјекну први пуцањ из машинске пушке. Аларм је дат и битка почиње. После четврт сата огорчене борбе успели су храбри војници Државне страже да ућуткају доста непријатељских пушак. Али битка је још у јеку. Партизани су заузели боље положаје и треба да им се зађе за леђа. Тренутно је заповест извршена и битка се наставља још ватреније. Партизани се повлаче. Њихови су губитци велики и морал је сасвим пао. Фијучу гранате и гроцку митраљеви кроз узбуркани ваздух. Храбра чета капетана Г. све је ближе свом циљу. Узвици страха и изненађења проламају се кроз испрекидану и интензивну палбу младих српских јунака. Још мало и терен је слободан. Капетан командује јуриш, брисани простор се прелеће и у жучном нападу заузимају се већ слабо брањени положаји. По земљи и дуж обале леже побеђени бандити.

Једва да је који преостало. Битка је потпуно успела. Маса намирница и нетакнуте муниције заплењена је.

СЛАВА СРПСКЕ ГАРДЕ

Српска гарда, као успомену на дан свога оснивања, прославила је 1 августа своју славу Св. Стевана Дечанског. Слави су присуствовали између осталих угледних гостију председник Српске владе генерал Милан Недић са министрима Докићем, Кујунџићем, Недељковићем, Веселиновићем, Јовановићем, и генералима Мушицким и Јонићем.

После сечења колача командант одреда капетан Лазар Ристић одржао је говор.

После тога узео је реч председник владе генерал Недић, који је у свом говору рекао:

„Јунаци, треба да сте поносни што сте гардисти и да се свуда и на сваком месту дичите као што се с вама Мајка Србија поноси. И да будете достојни ваших предака. Морате да будете срца јунака, јер сте Срби, а то је Србин увек био.“

Познавајући вашу браћу и родитеље, моје ратне другове, уверен сам да ћете ви бити они прави претставници Српске гарде и да ћете претстављати понос наш.“

Говор председника владе поздрављен је бурним узвицима одобравања. После тога гарда је дефиловала поред угледних гостију.

Ново оружје против тенкова, њихово дејство су већ осетили англо-амерички тенковци

УНАПРЕЂЕЊЕ КОМАНДАНТА СДК.

Командант СДК, генерал Коста М. Мушички, на једној добровољачкој свечаности

Одлуком председника Министарског савета, армиског генерала Милана Ђ. Недића, командант Српског добровољачког корпуса, пуковник Коста Ј. Мушички, произведен је у чин бригадног генерала.

Генерал Мушички, рођен је 1897 године у Славонском Броду. Свршио је реалку, нижу и вишу школу Војне академије. За потпоручника произведен је 1916. у чин мајора унапређен 1927. а у чин пуковника 1937 године.

Генерал Мушички служио је у инжењерији, у пионирима, понтонирима и железничким техничким и саобраћајним јединицама у рату и у миру, на свим дужностима од водника до команданта пука. Био је начелник штаба Инжињерске официрске школе, оснивач и први уредник Инжињерског гласника; сарађивао је у Инжињерској инспекцији и Команди инжењерије. Био је хонорарни професор Војне академије; члан Инжињерско-техничког комитета и главни руковалац радова на утврђивању границе.

Крајем 1932 године постављен је за ађутанта Њ. В. Краља Александра I, а по Његовој погибији остаје ађутант Њ. В. Краља Петра II и лични ађутант и шеф куће Њ. В. Краљице-Мајке Марије.

У рат 1941 године, генерал Мушички ступа као Командант техничког железничког пука.

На позив председника Српске владе армиског генерала Милана Ђ. Недића, 17 септембра 1941 године, приступа формирању Српске добровољачке команде, коју води — са извесним прекидом у 1942 години — све до данас.

По очевој грани, деда генерала Мушичког је синовац „митровског песника“ владике Лукијана Мушичког (рођен 1777) који је имао пресудан утицај на развијање нашег културног живота. Познат је и његов утицај на рад Вука Караџића.

Рођени деда, др Ђорђе Мушички (1811—1887), београдски лекар-професор на тадашњем универзитету (лицеју) и књижевник, имао је такође јакот утицај на културном и здравственом подизању нашег народа. Био је лични лекар кнеза Милоша, а лекар и саветодавац кнеза Михаила и у кумовском сродству са владарском кућом Обреновића. За време страшне епидемије куге 1838 године, као директор карантина у Алексинцу, учинио је народу велике услуге, тако да му је Правитељствујушћи Савет упутно похвално писмо у коме се вели, да је он „после Бога највише допринео, те је Србија од те заразе сачувана“.

ДОБРОВОЉАЧКА БОРБА

Наша добровољачка борба није никада била лака. То је била борба против тешких и смртоносних заблуда и обмана нашег народа и против непријатеља споља који су у нашим сопственим заблудама тражили окрепљење и оправдање свога непријатељства према нама. Када смо у јесен 1941 године отпочели тешку борбу са неупоредиво бројно јачим непријатељем ми смо знали да у ту борбу морамо унети све — и неисцрпivu љубав према сопственом народу и снисхођење моментаним обманама и снагу једне одлучности која је видела истину и није се плашила да јој отворено погледа у очи. У исто време ми смо се морали оштро и немилосрдно односити према себи. Није нам било лако издржати све. Иако смо били свесни да смо пошли тешким путем страдања и жртве оно људско у нама није могло да буде ни брзо ни једноставно савладано. Знали смо да се боримо за народну судбину, за његово биолошко очување, за уклањање или ублажење тешког удеса који му је био намењен али смо ипак као људи од тела и крви осећали бол што злослове о нама они који живе од наше жртве. Бунило нас је што смо гледали како из крви коју просипамо и из гробова које сејемо по Србији ничу богатства оних који су нас огласили за издајнике и жигосали срамним обележјима која су носили на својим савестима и својим срцима. Болела нас је језива трагедија Србије и потресали су нас неизрециво велике патње и страдања нашег народа.

И уздизали смо се изнад свега обичног људског и свакидашњег. Осећали смо да мисију избавитељску носимо у себи. Љубав према народу и лепота жртве и у овако тешким приликама и околностима потстицали су нас на упорност у самопожртвовању. Кроз таму дана у којима смо живели и борили се ми смо назирали лепоту зоре која свиће; у ужасу огња и борби ми смо сагледали лепоту мира и ону дивну радост стваралаштва који ће доћи кад последња победа над нашим народним непријатељима буде изборена. Кроз сутоне и коби једнога народа који је принет на жртву и нападан као да је већ неотклониво осуђен на смрт, ми смо назирали рађање будуће Србије. Кроз нашу крв и кроз наша срца нешто је шаптало да је Србија вечна и да смо ми, вољом судбине, одређени да будемо и будиоци савести и заштитници народа од физичког уништења и биолошког истребљивања. Када смо се растајали последњи пут од палих другова ми смо осећали како из њихових гробова израста једна стихиска снага која подиже и нас и оне који су били у нашој близини и могли да непосредно посматрају одушевљеност нашег подвига и несобичност нашег залагања. Наши гробови по-

стали су заставе наше борбе и извори надахнућа хиљада нових бораца у чијим је срцима проговорио глас крви и судбине.

Ми се и данас боримо. Наша борба није лака ни поред тога што су многе заблуде уништене, многе предрасуде уклоњене, многе очи прогледале и многа срца осетила лепоту нашег жртвовања и крајњи смисао нашег подвига. Погледајте на све стране, зар не видите како су добровољци не само заштитници Србије од крвожедних банди сатанске спреге којој је на челу Јосип Броз-Тито, него и мелем изранављеној народној души братске слоге и стојер идејног и оружаног отпора против србоистребице свих фела и тежњи? А времена су тешка, критична; још мало па могу постати језиво хаотична и пуна црне неизвесности. У овим моментима циновског рвања нашег континента против завојевача који желе да Европу поробе, да унесу хаос и разарања у све европске народе и све земље, ми стојимо непоколебиво и одлучно. Знамо из крвавог искуства сопственог народа да се комунизам може да прибјегава и да мења тактику као што то и данас чини. Знамо да се он суштински не може изменити: у свом бићу комунизам остаје увек неизменљиво крвожедан, убилачки, антинационалан и безбожан. Његови епигони на нашем српском тлу и данас најречитије демантују сатанску тактику црвеног фараона из Москве, који све чини да би проширио подручје своје тираније на целу Европу.

Као никада до сада рат потреса наш континент. Као никада до сада хаос се цери у нашој земљи. Безбожне и крволочне большевичке хијене оштре зубе да искрваве и разнесу и ово парче српске земље које је увек остало поштеђено од њиховог убилаштва. Српски добровољци и у овим судбински важним часовима знају шта им је дужност и задатак: непоколебиво остати на свом месту, борити се и побеђивати. Велики успеси у борбама на Југу најбоље показују борбену одлучност српских добровољаца и могућност окупљања свих здравих националних снага. А за овим последњим српским добровољцима цезну због дубоко промишљеног, родољубиво схваћеног и поштено извршаваног спаситељског задатка.

Наша се борба продужује, уз појачану одлучност и вољу да се заврши пуном и трајном победом. Одлучни смо да истрајемо, да се не поколебамо и да даље будемо лучоноше свести и слоге и несобични пионири боље народне будућности. Јер основно и неизменљиво у нашој добровољачкој борби јесте свесно саможртвовање вишим идеалима нације.

Васп. От. 11

КВАРЕЊЕ СРПСКОГ НАРОДНОГ ДУХА

Ових дана изашла је из штампе књига професора Универзитета и просветара при Васпитном одсеку штаба СДК, инж. Милосава Васиљевића, под насловом: „Човек и заједница“. Књига друга Васиљевића представља један датум у развоју српске социолошке мисли. На овом месту, преносимо један одељак.

Наш српски народ је ушао у деветнаести век са једним потпуним системом својих схватања која су социолошки била веома позитивна, јер су сасвим исправно заједницу стављали испред и изнад јединке, сагледала главне проблеме како заједнице тако и појединца и биле духовна основа чврсте српске народне заједнице. Српски народ је баш због својих оваквих схватања и могао да стару породичну заједницу задржи све до скоро данашњег времена. У првој половини деветнаестог века, породична заједница је била ћелија народног живота, она је била основица живота наших људи у чврстим заједницама породичним. Осамљени појединац сматран је код нашег народа као непотпун човек.

На овакав потпуно формиран дух нашег народа у социолошком погледу навалили су утицаји које је човечанству донела француска револуција. Наши млади људи, који су одлазили на запад да студирају медицину, права и друге науке, и не познајући довољно до које је мере њихов народ имао већ изграђена здрава схватања о друштву и животу људи у друштву, поч-

ли су да увозе у наш народ „модерна“ схватања демократије и социјализма или комунизма.

Тај талас нових идеја, чији су центри ширења углавном били јевреји и ложе слободних зидара, како смо то напред већ објаснили, заплуснуле су наш народ и почеле да отимају нашу интелигенцију од дотадашњег нашег народног схватања. Наши људи постајали су демократе, хвалили су се својим либерализ-

мом, и социјалисте, доказујући да је борба малих за уништење великих предуслов за напредак и у нашем народу.

Ова најезда туђих схватања о друштву и животу људи у друштву у наш народ који је своја схватања о тим проблемима имао у потпуности и утврђена искуством од преко дванаест векова живота, осетила се код нас као сукоб два света, два духа. Наш државник, Милутин Гарашанин

(1843—1898), ову борбу и супротност идеја лепо црта у својим Доколицима, (поново штампаним у издању Српске књижевне задруге 1939 године) називајући демократска схватања „Нова болест у Србији“.

Али увозницима нових идеја демократије и комунизма није било довољно само то да своја схватања о друштву и животу људи у друштву наметну нашем народу на место дотадашњих његових схватања са којима се он био саживео. Напори за кварењем овога здравог и за народну заједницу изванредно конструктивног нашег народног духа нису се зауставили само на томе. Код наше површне и однарођене интелигенције сејачи духа демократије и комунизма успевају до те мере да потпуно окрену у њој смисао схватања шта је по живот народни напредно а шта је назадно.

Тако је, као нека врста моле, без икаквог проверавања да ли то одговара истини или не, нашом такозваном интелигенцијом завладало од демократа и комуниста ширено схватање, да су идеје демократије и комунизма напредне идеје, а све што се овим идејама ставља на супрот, да су назадне и реакционарне идеје, мрачњаштво. И основна социолошка схватања нашег народа, која су представљала потпуно изграђен али недемократски систем, проглашена су реакционарним. Схватања пак комуниста проглашена су крајње напредним по цело човечанство. Ми смо међутим видели да је истина баш у супротном.

Командант једног добровољачког батаљона, капетан Миленко Поповић, са једним од најмлађих другова, који је због својих јуначких подвига већ одликован сребрном медаљом за храброст.

ТАКО МИ — ДОБРОВОЉЦИ...

Налазимо се на положају Колести лаз. Одмор. Радио станица се монтира. Војници преуређују спрему, а једна мала група се одвојила и разгледа бурад и гвожђе у којима су наши „савезници“, англоамериканци, падобранима бацали спрему партизанима. Жао нам је само што мали преостали део англофила и англмана у Србији не може због свог шићарског и снобовског држања доћи у ова дивља брда, те да се њихово мишљење сукоби са истином, коју они слажу у цакве „тактике“. Неверне Томе би тада поверовале, да је једино обећање које је Черчил одржао у чињеници, да шаље обећану помоћ „истакнутом војни за слободу“, Хрвату Брозу из Загорја.

Док разгледамо тако гвоздене оквире, у којима је дошла помоћ у наоружању партизанским паликућама, а у циљу запаљења Србије и револуционарања народа, наш је командант отишао дубоко у густу шумски предео. Прст Божић га је водио. Знано и систематски трага за подземним партизанским склоништима. Наједанпут, долази на један мали простор. На земљи суве гране, а око нема ни једног стабла са кога би могле суве гране да падну. Траве и никаквог растања нема. Површину покрива лишће.

„Овде је склониште“ — вели командант. Војници откопавају. Под првим танким слојем су греде, а испод њих просторија вешто и импровизирано уређена, и обележена. Одшевљење, делериум радости. Ускићени тако великим открићем, војници љубе свога команданта, који је не само први у борби и гарнизону, него и овде у трагањима. И ако је склониште врло вешто постављено и маскирано, ипак је од добровољачке руке демаскирано. „Ау, овде су вагони спремне“ — довикује добровољац, који је сиао у подземље да вади заплењене ствари. На то земље и светлости дана избијају тешки митраљежи. Први, други, трећи па тако редом и цела серија. Непосредно задовољство нас обузима. Неизмерно смо срећни, не толико због тога што ће то оружје бити наша баштина и тачица, колико сазнањем да је оно одузето из сатанске руке целата и клача Србије. Склониште је скоро неоскривљено. Кратке машинке и пушкомитраљежи, пушке и бомбе долазе на ред.

Задивљени богатим пленом, добровољци су — као по команди у „стрелце“ — расподелили се по целом простору на коме су, по процентима вероватноће, требали да постоје магацини оружја и остале спремне. Лево од првог склоништа, из кога још увек извире ратни материјал, примећује један добровољац два блатом замазана стабла. Одмах се препоставља да су једино приликом ископавања подземног склоништа замазана. Чим је почело ископавање, установило се да ћемо ту сигурно пронаћи ново слагалиште. „Магацини, тешки бацачи гранате“ — узвикује један добровољац. Из лагуна се износе светли, потпуно нови и неупотребљени тешки бацачи. Судећи по њиховом броју може се непристрасно закључити, да су ови арсенали плански спремани за нову револуцију.

Тешки и лаки бацачи, гранате и митраљежи. Из једног скровишта појављују се противавионске пушке. Треба да пожар у станка поново пламти у Србији, да се Србија большевизира, а што ће српски народ скупо својом egzистенцијом ту протествовану меницу да плати — то не улази као сабирак у њихову мајсторски усурожену рачунницу.

Хиљаде разноврсних мина налазимо у једном другом склоништу. Колика је услуга народу и будућим покољењима учињена може се констатовати по томе, што би захваљујући овим минама безбројни транспортни возова и пруге у ваздух одлетели, а безбројни Срби и Српкињи били за-

лога и подлога плутократско-большевичког крвавог аргатовања на нашем главу.

Наилазимо на муницију. Много стотина хиљада метака је пронађено. То је она златна залиха партизана, која им је као насушни хлеб потребна. То им је био животни нерв и нада на будућност. Тиме су у највећој мери осакати, јер им је сада паклени занат без алата безвредан и неплодан.

Међу добровољцима је настала утвкмица око тога, која ће чета више склонити да пронађе „Ево, и „пета“ пронађе магацин хране“ — виче добровољац исте чете, која је тек сада стигла са положаја. „Не смејмо нигде заостати и подбацити“ — додаје исти. Заиста су лепе колонијалне конзерве које служе за употребу не партизанској маси, него члановима ћелија, политичким делегатима и комесарима. Па да би задовољство било веће, пронашли смо и конзерве киселих краставца и слатка од поморанџи. То је вероватно за појачање „енергије“ и борбеног елана. А чисто каналско брашно, жупи шећер (такође падобраном спрушено) намењено је било, свакако, партизанским проституткама за наслађивање.

Налазе се и откривају велике наслаге веша, униформи британског царства, назначених за летњу униформу „народно ослободилачкој војсци“. Удес и Про-

мисао су хтели да ту непрекорну вунену робу носе чиста тела српских добровољаца, уместо поганих и сифилистичарских партизанских главосеча. Проналазимо и санитарски материјал. Све скупочене лекарије и целокупна санитарска спрема пази на нас у руке, тако да партизанима остаје да опет по традиционалној својој навики, наставе да своје рањенике убивају.

И бензин! Исти су добили зато, да би њиме палили националне и антикомunistички настројене долове, као и због тога, да би брзо могли давати по ноћи сигнале енглеским транспортима. Обично, када „транспортне мецене“ налазе, партизани на одређеним аеродромским станицама обливају ватру бензином и пале у облику слова „П“ (партизан). После овог светлосног сигнала сања падобрани падају.

Мрак већ почиње да покрива земљу, а дуге и непрегледне колоне кола одлаче заплењене ствари, које ће од сада служити на спас а не на пропаст, на корист а не на штету српском народу. Барометар добровољачког одшевљења расте; ратничке и националне добровољачке песме проламају брда и јаруге. Као да грмљавина и севање небо парају. Од одушка непоимљивог задовољства не осећа се глад, и ако се цео дан ништа није јело, а цело време напорно и неуморно радило, ни малаксалост и ис-

црпљеност, и ако су се предходних дана борбе водиле. Младалачко срце добровољачко руши све препоне, као барикаде у борби.

Идућег дана, 15 јула, Јастребач је поново позорница нашег рада, а и баснословног плену. Ујутру рано један део нашег батаљона, на челу са јуначким командантом капетаном Јованом Добросављевићем, налази се на планини. Дуго времена прође без очекиваних резултата. Наједанпут, добровољци скандирају: „Склониште, склониште, склониште“. И данас је командант био први проналазач. Ту су падобрани. Велика количина великих свилених падобрана постаје нашим пленом. Падобрани су партизанима користили у циљу тактизирања и придобијања народа за своје наказне политичке идеје. То је био магацин из кога су их местимично сељацима делили, да би их одобровољили и створили предохрану и предтерен за „добровољне“ сабирне акције код њих.

Мало даље од овога места налазимо на штаб партизанске дивизије. Некада удобно „пролетерски“ намештен, а сада се само остаци његови виде. Ту је и пропагандна централа. Сви пропагандно-демагошки списи са такође падобранског порекла и недвосмислено документују присну сарадњу савезника са крвооч-

ним и канибалским носиоцима петокраке звезде.

У току овог преподнева пронађено је још неколико склоништа и тиме је била завршена акција на откопавању и преношењу ратног материјала. Партизанима смо у наслеђе оставили празне рупе, које знају као отворени гробови, а над којима ће бесно и гневно да проклињу дан у који су Србији посету учинили, да над њима беспомоћно као дављеници вриште, ридеју и наричу због своје судбине. Мислили су, да то „фашистички реакционари“ и „мрачњаци“ нису кадри пронаћи.

Нарочито је значајно, да је сав ратни плен и првог и другог дана енглеског порекла, што посведочава, да је Дража Михаиловић дефинитивно напуштен од псеудо-савезника, а да је њихово мезимче и посинак Хрват Броз, оквалификовани Србоубица. То је нова потврда националног и српског става израженог у девизи: мислити својом главом, гледати својим очима и слушати својим ушима. А пронађена спрема, то су нове англо-америчке бомбе у другом издању, упућене изнуреном и рањеном телу српског народа. Али, завера плутократско-большевичких убица руга се и срушиће се пред булицом и матицом уједињеног Српства.

Слав. Д. Костић
добровољац-поручник

ПИШУ НАМ О „ТВРЂАВИ“

Најлепши споменик јалним јунацима

Пре два месеца изашла је из штампе збирка добровољачке лирике „Тврђава“. За ово кратко време она је растурена у изванредно великом броју. Већи број примерака „Тврђаве“ дошли су у разне крајеве где су од народа примљени са интересовањем и одушевљењем. Ово најбоље сведоче многобројна писма које је Васпитни отсек штаба СДК, издавач „Тврђаве“, примио од лана њеног излагања до данас. У овом броју доносимо једно од ових писама, које дословно гласи:

»Васпитном отсеку штаба Српског добровољачког корпуса,
Београд

Случајно ми је дошла до руке збирка добровољачке лирике „Тврђава“. Прочитао сам је од „алфа до омега“, прозу и поезију. Иако сам се као интелектуалац одвикао писања за ове три године и перо заменио пушком, морам да вам пишем поводом тога. Нешто ме гони на то и томе унутрашњем нагону морам да удовољим, што, ево, и чиним.

Нека је слава мртвим песницима — добровољцима, који су онако дивне песме пуне жарке љубави према Отаџбини испевали, а још више им слава и хвала због њиховог јуначког става како у песмама тако и на бојном пољу, који су својом смрћу посведочили, жртвујући живот за идеале своје младости.

Честитам живим песницима — борцима на овако богатом делу, које су поклонили својој роду у овако тешким часовима његове историје. Ово је заиста излив херојске душе, која је кињена и мучена нашла израза, одушке и олакшања свом болу у песми и визији Нове Србије и новог Српства, које ће се родити из ових човечанству непознатих страдања и патњи нашег народа. Заиста је то јединствен случај у свету да један народ у највећим страда-

њима и у скоро безнадежном положају пева и изроди тако дивне песме пуне вере у крајњу победу правде и у свој васкрс. Збирка по својој вредности претставља праву антологију и просто изгледа невероватно да су је млади борци за две године под тако тешким условима испевали. Она се по својој вредности може упоредити са антологијама које су кроз деценије стваране.

За похвалу су и сређиваћи „Тврђаве“, који се из скромности нису потписали, исто онако као што ни песници ни једног свога живог друга не споменуше у песмама и ако и међу њима има много јунака »без страха и мена«, који заслужују да се о њима још за живота пева. Само сврставање песама у осам циклуса и распоред песама у њима право је мајсторско дело.

Осећам потребу да у овом писму напишем још нешто. Морам вам рећи да су Сима Пандуровић и др. Димитрије Најдановић све рекли што је требало рећи. Нарочито је др. Најдановић написао тако диван, блистав, управо раскошан приказ. Он пише царски. Он је први мађионичар стила, ненадмашив је у логици и изразу. Лако формулише погледе и осећања. Заиста је то оригиналан и нов стил у нашој књижевности. То је један од најлепших приказа које сам у животу прочитао...

»Тврђава« је за мене право откровење и желим да скренем пажњу на ову заиста дивну и јединствену књигу у нашој књижевности. Овде код нас је дошло неколико комада и видим да иду од руке до руке и са уживањем се читају. Деца препишу поједине песме и уче их напамет. Песма у прози »Ко смо ми«, да је тако назовем, толико је омилела деци да је многа од њих већ напамет знају.

Поред чисто књижевне, уметничке вредности, »Тврђава« је нада све најречитији документ о ставу добровољаца у данашње тешко време, о огромном значају добровољачке борбе, о светој оправданости те борбе, о исправности добровољачког пута после наше катастрофе. Уједно, то је најлепши и највеличанственији споменик који се могло поставити за све знане и незнане јунаке добровољце, који су пали за вјеру, Краља и Отаџбину. Што је најважније, »Тврђава« је надахнута духом св. Саве и косовске етике, који обилато кључа са сва-

ке странице »Тврђаве«, тога заиста јединог нашег националног утврђења на беспутном и безнадежном положају, после кобне за нас Срба 1941 године. Најзад, то је, за све оне који ће остати живи до краја борбе најбоље одликовање и сведочанство да су на правом путу били, борећи се и гинући у борбама за вековне српске идеале.

Поздрављам вас и захваљујем вам у име народа овога краја и моје на овако лепом делу,

М. Перовић

ОСЕЋАМ...

Осећам да су небројене жртве
И крв што тече попут реке хучне,
И сузе којим ожалисмо мртве
Донеле плода после борбе мучне.

Осећам како набујала снага
Младости наше све труло обара
И земља наша нама тако драга
У нашој крви рађа се и ствара.

Осећам како наши идеали
Трнову круну смењују златном, новом
И видим оне што су за њих пали
Где с нама стоје при светом чину овом.

Не жалим поток наше крви младе
Ни безброј суза наших мајки стари,
Јер жртва наша стотруки плод даде
И дивни сан се наш најзад оствари.

Матеја Матејић

Господ Христос је рекао: „Пустите децу да дођу к мени, јер је оваквих царство небеско.“ И то је најлепше место Св. Писма, које нам поставља захтев да сви морамо постати као деца: поштени и добри, послушни и искрени, вредни и пуни љубави. Не будемо ли такви — узалуд су сви наши напори, узалуд су сва наша дела, јер свако наше дело и сваки наш напор, заснован на супротном раду — значи корак даље од Божанског брђа, корак даље од царства небеског.

БОРЂЕ МУШИЦКИ

ДР. БОРЂЕ МУШИЦКИ

(Фото: Приватна својина)

Много је већ писано и дискутовано о пореклу презимена Мушицки. На првом месту овим су се проблемом бавили сам Лукијан Мушицки, затим његов синовац Борђе, а у новије време, Васца Стајић. Сви су они констатовали да Мушицки воде порекло из околине Ваљева, из села Мушића.

Касније та породица прелази у Бачку, насељава се на једној путари која се по њима назове Му-

шић, а после оде у село Темерин, па у Војну Границу, у Бурђево. Тамо је 1 октобра 1811 године и угледао света познији књижевник Борђе Мушицки, синовац великог песника и српског родољуба.

Када се формирала ова изразита домаћа физиономија, у Срба је долазила културна и национална ренесанса. Лукијан Мушицки, у живој преписци са Глигоријем Терлајићем, Вуком Караџићем,

Павлом Шафариком, Јернејом Копитаром, Јаковом Гершићем, Михаилом Витковићем, митрополитом Стратимировићем стално наглашава ову потребу и стаје лично на чело изградње културне српске мисли.

Нешто од овог живог рада пада и на младог Борђа Мушицког, па и он креће стричевим стопама. Гимназију учи у Новом Саду, да би после школовање продужио у Грацу. Студирао је филозофију. Тек овде долази до израза Борђеова национална психа, оно што је примио од свога великог рођака, када се активно упусти у политички и књижевни живот, као члан друштва »Српска влада«. Поред Борђа у друштву су били активни Мојсило Балтић, Божидар Петрановић, Јован Шупљикац (брат војводе Шупљикаца), Јосиф Плавшић, Људевит Гај, Димитрије Деметер и др. На тим састанцима читани су први књижевни састави младог Борђа Мушицког.

После завршених философских студија, одлази по жељи Лукијана у Будимпешту, и онде саршава медицину. Од раније понет књижевним амбицијама, овде наилази још на шире поље рада, па по угледу на Матицу Српску, он у друштву других угледних људи 1833 ради на оснивању »Књижевног друштва«. Поред њега иницијативу за овај подухват имали су: Антоније Арнот, Јован Берић, Коста Бранковић, Јосип Вилоски, Јан Колар, Георгије Кулунџић, Евстатије Михаиловић, Борђе Стојаковић и др.

Када је завршио медицинске науке у Павији 1837, са тезом о »Хипохондрији«, израђеној на чистом латинском језику, Борђе се реши и пређе у Србију. Онда је учинио многа добра својој нашој науци као лекар, својим радом у контумаци у Алексинцу, сузбијајући кугу, која је харала земљу. Одликован на овом послу, он на брзо одлази у Београд и постаје лични лекар кнеза Милоша и кнежевића-бегова Милана и Михаила. После прелази код Јеврема Обреновића и прати кнежевића Милоша на студије у Одесу.

Године 1840 др. Мушицки је постао члан санитета кнежевине Србије; идуће године градски физикус у Београду, а 1842 године произведен је за професора Лицеја, који се нешто раније преселио овамо из Крагујевца.

Његов реноме нагло расте, па када у Србији наступе политичке промене те за кнеза дође кнез Михаило, он га именује за свога личног лекара. Одмах после указа Мушицки је позван у Цариград, као Кнежева пратња. У два писма намесницима у Србији, од 19 и 21 децембра 1840 г. Мушицки живо приказује тај пут.

Повратком у Београд, његов рад на књижевном пољу долази до највиднијег израза. Бирају га за члана новооснованог »Друштва Српске словесности«, али исто тако ради и на позоришном пољу. У то време или нешто касније публикује: »Лукијан Мушицки и Српство«, у Србском Народном листу, »Историјско описаније битке Косовске од г. 1389 јунија 15 и т. д.« (посебно издање), »Судбина Илирски писмена у Аустријској држави« у Гласнику Друштва Српске словесности, »О народним дипломама« у Србском Народном листу, »Типик Ораховачки или Карејски« у Голубици, али најважнији му је рад издање дела Лукијана Мушицког у четири књиге, које је пропратио својим коментарима и тумачењима. Издање је назвао »Стихотворенија Лукијана Мушицког«.

Овај видан књижевни рад у »Друштву Српске Словесности«, које ће касније постати »Српско Учено Друштво«, а на крају »Академија Наука«, као и на културном пољу у Србији, прекинуће пад кнеза Михаила. Као његов прирженик и Мушицки је приморан да напусти Београд.

Прелази у Земун где започиње праксу, али чим се укаже прилика за рад на ширем терену, он ће је прихватити. Тако маја 1843 године одлази у Србобран и ради за народну ствар. 1848 он је

на народном конгресу претставник овог краја.

Све ово он ће ипак једног дана напустити, посветиће се само кући и својој пракси, а то ће бити када буде изабран за директора контумаца у Славонском Броду (1855). Тамо ће и завршити своје дане (5 априла 1887) ожаљен од целокупне домаће, а донекле, и стране штампе.

У тим данима повучености и рада искључиво на културном пољу, др. Мушицки је дао још свега неколико ствари из области чисте књижевности: студију о »Павлу Васојевићу« несуђеном црногорском кнезу, и студију о »Лукијану Мушицког«, која је добила награду Матице Српске.

Пред саму своју смрт почео је писати мемоаре, како то нотира »Јаворк«, новосадски часопис, али их није завршио. Он сам у једном писму каже о њима:

»Почео сам писати, па сада тек увиђам да сам веома погрешио што одавно то нисам започео. Ја сам у Србији био у оно знаменито и бурно време, када се деспотизам са младом слободом почео борити, те сам, бивши око кнеза Милоша, Милана и Михаила, био очевидца и учесник многих догађаја. Са свима првим достојанственицима био сам у пријатељству. Мени су по-

знате све околности онога времена, па и саме тајне. Из тога можеш увидети да писање моје биографије засеца уједно у по-весницу Србије ондашњег времена и њених првих мужева. Све што даље идем даје ми уверење, да би мој животопис за читаоце врло занимљив био и ондашње догађаје у врло многом чему расветлио. Ја се још на све добро опомињем, али ми само писање тешко пада. Писаћу, докле и како могу. Зло је што ме рука издаје«.

Тада је њему могло бити око седамдесет и шест година, па можда и ради тога и није стигао да их напише. Треба веровати да би заиста у њима било много занимљиве грађе за нашу културну и политичку историју, судећи бар према да сада публикованим радовима др. Борђа Мушицког.

Колико у његовим радовима има објективности, друго је питање, али једно стоји, да је волео свој народ, као што га је волео и Лукијан Мушицки, и да је много и дао за њега.

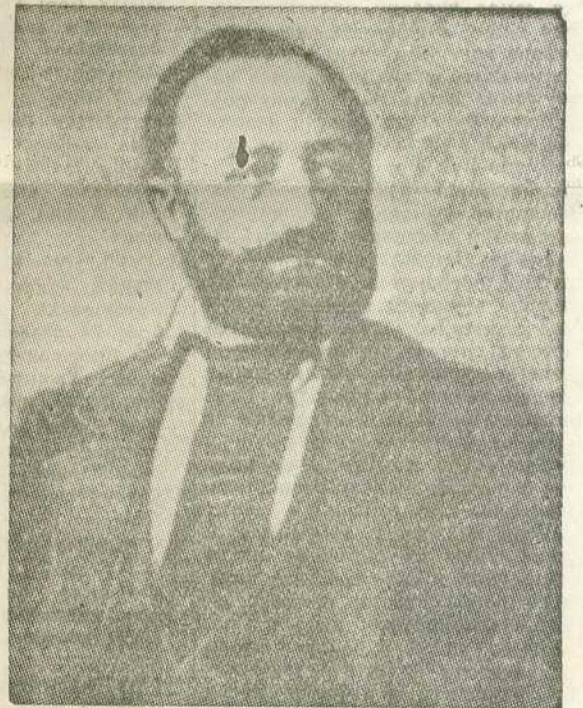
У том духу он је и предао јавности сва своја дела, можда мало заостала за временом, у колико је за њим заостајао дух Лукијана Мушицког.

Па ипак он је извршио један велики задатак, допринео је да се ударе чврсти темељи наше данашње културе, која претставља националну психу пред страним народима.

В. М. Алексијевић

ГОТФРИД КЕЛЕР

(1819 Цирих — 1890)

ДР. ГОТФРИД КЕЛЕР

(Фото: Приватна својина)

Један од најоригиналнијих писаца чија су дела прожета дубоким познавањем живота и једном реалношћу која се граничи са бајком био би Готфрид Келер. Овај дивни песник а уједно и изврстан посматрач живота изразит је парадокс људских осећања и начина на које их исказује.

Много бола и горких искустава упило је у себе ово срце још у својим најранијим данима који су обично верно обележје каснијег живота. Па ипак Келер није омрзнуо живот и његова напаћена душа није тражила забаве и олакшања у чемерним и револтираним странама. Он је био песник лепоте и радости. Чар једне чисте недаћама не окаљане душе огледа се у делима овог снажног уметника.

Келер осећа дубоко и силно. Патње његових јунака често су шекспировске а махнита радост и лирска распевањост појединих места открива једну природу живог темперамента.

Келер није био неамбициозан човек. Што своје студије није никада завршио зависи од других околности. Дане проведене у Хајделбергу и Берлину корисно је употребио на музичке вечери и прашњиве библиотеке. Овај вечи ти боем састављен је сав из по-

четака али то нимало не умањује његову величину. Келер је био на изглед веома флегматичан а пријатељи су га сматрали чак окорелим. Треба прочитати његова дела па видети колико је ово мишљење погрешно. На по-неким местима када је говорио кроз уста Панкраца или неког од својих чешљара откривао је једну фину и интуитивну природу каква је уствари он и био.

Готфрид Келер пише лако и течно. Он бира из свакодневног живота али веома брзо она прелазе границу земаљског и расплићују се у нестварном. Келер је гибак дух и богат маштом.

Једно од најлепших и најтананијих осећања људских — љубав — као онострано, остала је за њега непозната. Вечито је био заљубљен и увек несрећно заљубљен. Судбина га је створила сиромашним и ружним. Све његове жеље остале су неостварене. Па ипак ова горчина која би била природна и разумљива није остала у њему. Он ју је осветнички се смешио бацао у своју прозу. Кажем смешио се, јер је био сувише горд да би допустио животу да га уништи. Његово срце је можда патило али његова глава је увек остала бистра и ведра. У својим причама он је

(Наставак на 8-ој страни)

Бродови на Дунаву

Је ли то Дунав, је ли то зрела ливада,
да запливам, да косим ко сељак,
да трчим за ветром и љубим му косе
— зелене врбе, пуне младе росе,
тужан весела,
ја, лудо дете,

Је ли то Дунав или је то човек,
чији шум слушам ту ко речи доброг знанца,
и питам га да ли му је добро
када му тело бродови разрежу,
бродови црни — ножеви бели,
и питам га да ли му је добро
када му руке мостовима вежу.

А брод увек над собом црну заставу носи,
(завичаја му је, ваљда, жао!)
па кад крај мене прође, па кад од мене оде,
јаукује тужно поврх жуте воде,
као да зна,
као да, тужан, зна,
да сам и ја негде завичај имао.

И питам се:
Је ли то Дунав, је ли то моја река или зрела ливада
да запливам, да косим ко сељак,
да трчим за ветром и љубим му косе
— зелене воде, пуне младе росе,
ја, лудо дете,
тужан весела.

Путују бродови ти уз реку, низ реку.
Да ли да их молим да ме негде воде
у земљу неку далеку, далеку,
која није тужна
као Шумадија,
па да ме туге ове ослободе.

Сагињем главу. Слушам, Дунав лише
уморан од пута.
Негде ветар дува, магла пада, падају кише
и мрак је.
Бродару, пази да негде брод твој не залута.

Да ми је сад ту моја моја река,
да видим како блиста се, пенуша!
Ливада зрела можда на ме чека
да запливам, да косим, ја, сељак,
да трчим за ветром и љубим му косе
— зелене врбе, пуне младе росе,
ја, лудо дете,
тужан весела.

Али, ништа. Само — бродови пролазе,
Дунавом бразде цртају, ко плугом,
а на ме туге, као кише, слазе,
над дунавским,
над мојим сивим
видокругом.

Падају кише, падају мрази, шуме речи,
те ране нико неће да излечи.

МИЛОШ ВЈЕТРЕНИЦА

„ЧОВЕК И ЗАЈЕДНИЦА“

Инж Милосав Васиљевић:
„Човек и заједница — Основни савремене социологије“
Издање „Југоисток“,
365 стр.

У одличној техничкој опреми, у издању „Југоистока“ изашла је ових дана из штампе једна за нас врло значајна књига познатог нашег социолошког писца инж. Милосава Васиљевића, под горњим насловом.

Колико је с једне стране књига значајна као нови прилог нашој иначе врло оскудној социолошкој књижевности, толико је с друге стране значајна и по томе, што се писац не задржава само у границама чисто апстрактних социолошких разматрања, већ продире у најакутније проблеме данашњице, износи нам њихов развитак, узроке и последице посматрајући кроз критичну призму логики и у пуној светлости конкретних чињеница.

У првом, теориском делу, писац нас уводи у област социологије излажући основне принципе потребне за схватање социјалних појава у вези са појединцима, људским скуповима, заједницама и гомилама. Затим нам образлаже облике и проблеме људских друштва.

Идејне социолошке чињенице: веру, демократију, комунизам, нове национал-социјалистичке доктрине писац нам врло подробно анализира на основу свих до сада изнетих теорија, њихових примена и конкретних резултата. Широко познавање светске социолошке литературе и статистичких података омогућава му да свуда читаоцу претстави јасну слику стварности, која, повезана логичним нити, доводи до несумњиво јасних закључака како самог писца, тако и читаоца.

Говорећи о вери писац изводи закључак, да је, са оваким својим учењем, хришћанство до сада најсавршенији у животу човечанства позитивни, духовни социолошки чинилац у људској заједници.

Демократија, привлачна својим обећањима, а опасна по својим доцнијим последицама, и као политичко учење и као привредни систем, претставља врло негативан социолошки чинилац у нашем данашњем друштву. Проповедати људима уништење заједнице и прелаз на друштвени облик скупа, комунизам је врло негативан социолошки чинилац. Национал-социјализам и њему слични покрети у другим народима, више су борба за идеал напредних и снажних заједница, него борба против комунистичког и демократског идеала у облику скупа.

Али самом борбом за схватања друштвене заједнице обухваћена је и борба против заблуде да друштво може да напредује ако узме облик скупа појединаца, како то комунизам и демократија проповедају.

Писац нам врло детаљно износи све податке о јеврејству, масонерији и Коминтерни са њиховим подземним дејством и утицајем на ток политичког, привредног, друштвеног и државног живота у појединим државама и у свету уопште.

На крају нам писац даје један врло леп и за нас нарочито вредан преглед социолошких схватања нашег народа у којима нарочито долази до изражаја дубоко осећање заједнице, тежња за напредком и усавршавањем, јасни појмови о добру и злу, осећање снаге у слози, поштовање старешинства, човјство, јунаштво и домаћинство и високо етичко схватање правде.

Српски народ, закључује писац, имао је своје гледиште на друштво и на живот људи у друштву које му је било довољно све до друге половине XIX века, а које се гледање ни данас, Богу хвала, није из српске душе изгубило.

ГОТФРИД КЕЛЕР

(Наставак са 7-ме стране)

као мали Бог градио један „свој свет“. Необично је дубок и љубав у тој својој префињеној иронији. И толико близак истини. Па ипак ма где да се догађала та његова прича она је остала земаљска а ма каква обдича да су имале његове личности оне су биле само обични људи.

Својим хумором, својим оригиналним начином мишљења и својим ведрим драгим причама он је у књижевности освојио посебно место. Поред га са Андерсоном, Приписиву му много одлике Хофманове. Али он је у свом делу толико „свој“, толико „келеровски“ индивидуалан. Безбројне дисонанце његовог стваралаштва остају опет само хармонија. Колико контраста! Ја то је баш његов начин, то је оно што га ставља на једно засебно место. Овај несврхени сликар (без успеха студирао је у Минхену сликарство), примено је свој богати посматрачки дар у књижевности. Његови описи су пуни топлих боја и необично рељефни. Читаоц не мора да сам ствара слике, оне су већ остварене између прочитаних редова.

Келер није писао романа. Сво

његово стваралачко дело састоји се из слабих лирских песама и извршних приповедака. Једна од најдубљих и најснажнијих његових приповедака је повест о дурљивом Панкрацу. Уствари то је било аутобиографске природе. У „Дурљивом Панкрацу“ описан је Келер верно жену коју је много волео. То је нежна, често чедна прича о животу једне скромне породице коју неваљали и непослушни син Панкрац изводи својим нестанком из свакодневне досаде. Панкрац је неморно али врло осетљиво дете. Једне вечери кад су га другови неправедно истукли а сестра код куће појела његову вечерњу побегу је у свет. Романсична и пустиловна су његова тугања. Врати се после много и много година као легиски официр. Једне тихе летње вечери док су била гонела у сумрак а цветови затварали своје мирисне крунице. Беше то узбуђив дан. Баш је у пуном сјају стигао цркве а клопови су својим трубама и комичним изгледом узбуњили цео град. Слутити су сви — још нешто треба да се деси. И заиста! Дошао је Панкрац. У старим

кочицама које су дотандркале са бода. У шареној униформи са пушкама и лавовском кожом на рамену његова прича је љубавна прича Келерова. Разочарани и болни Панкрац који је далеко у припећима равништа Индије ост врио своју неуслешену љубав само је автор који потсмевајући се ипак тугује за њом. Лидија из „Панкраца“ је Келерова Бети Тендеринг. А Панкрац који пада и сањари је Келер у својој младости.

„Зелени Хенрик“. „Три праведна чешљара“ међу њима „Ковач своје среће“ и још доста сличних приповедака заслуживу нарочито истакнуто место у његовом плодном раду и називу приповедака.

Љупка прича о малој плесачици је прави бисер. Келера није могла победити његова несрећна судбина. Он је остао чврст под свим ударцима болова који су га шибаји. Али пустио је да га победи дивна и моћна природа његова дивчаја. Иначе увек је умерен. Он је ироничан али не саркастичан.

Његова уметност је грациозна и мила. Ништа за њега није страшно и ништа не заслужује та се због њега човек сатира од болова. Он осећа и гледа дубоко

али не трагично. У свему он гледа само закон природе и моћ судбине. Он је фаталиста и истински мушкараш што обилато сведоче његова дела. Погрешно је обележити Келера као хладног. Зар би онда уопште могао са толико топлине да пише. Он је такав каква су његова дела а она су искрена, дубока и снажна.

Н. М.

ВИЛА нова

од три собе, кухиње, претсобља и друго, као и бунар са изванредном водом за пиће. На 8½ км. 200 метара до Авалског пута. Плац 300 метара. Услед неспоразума око зидања продаје се за само 1.500.000.— динара. Пренос и уселење одмах. Обавештења на тел.: 20-093 од 16 до 18 часова, или Кнез Михаилова 47/1.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН 8 —
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН 5.—

ИЗГУБЉЕНУ КУПОНСКУ КЊИЖИЦУ број 170 издату од Железничке задруге, оглашавам неважећом. Тановић Видоје, маневрист железничке станице Ужице. 269 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ за 1944 годину, издату од престојништва полиције Ужице. Оглашавам неважећом. Љешевевић Душан, гимназијалац. Ужице. 270 1—1

ИЗГУБЉЕНУ КУПОНСКУ КЊИЖИЦУ, издату од Железничке потрошачке задруге, Ужице број 74 оглашавам неважећом. — Драшковић Јеврем, железничар, Ужице. 272 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ број 1066 издату од престојништва полиције Ужице, оглашавам неважећом. Лазар Јовановић, ученик гимназије, Ужице. 273 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ за 1944 годину, издату од престојништва полиције, оглашавам неважећом. Љубица Крстић, домаћица, Ужице. 274 1—1

СВОЈЕ ИЗГУБЉЕНО СВЕДОЧАСТВО I разр. гимназије издато од Неготинске гимназије, оглашавам неважећом. Милош Којић, Брусник — Крајина. 275 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ број 10502 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Миодраг Миладиновић. 241 3—3

ИЗГУБЉЕНУ личну карту за 1944 год. издату од престојништва полиције Ужице оглашавам неважећом. Тановић Видоје, ученик VIII разреда гимназије — Ужице. 257 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту за 1944 год. издату од престојништва градске полиције Ужице, оглашавам неважећом. Милка Јефтић, домаћица, Ужице. 258 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту за 1944 год. издату од престојништва полиције, оглашавам неважећом. Љубица Крстић, домаћица Ужице. 259 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту бр. 228 издату од престојништва полиције оглашавам неважећом. Томић Светозар, пиљар, Ужице. 260 1—1

ИЗГУБЉЕНУ купонску књижицу издату од железничке задруге Ужице бр. 356 оглашавам неважећом. Раденко Деспотовић, железн. — Ужице. 261 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ број 228 издату од престојништва полиције, оглашавам неважећом. Томић Светозар, пиљар — Ужице. 276 1—1

ИЗГУБЉЕНУ КУПОНСКУ КЊИЖИЦУ издату од Железничке задруге Ужице број 356, оглашавам неважећом. Раденко Деспотовић, железничар — Ужице. 277 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ издату од престојништва полиције Ужице за 1944 годину, оглашавам неважећом. Дејан Дудић, келнер — Ужице. 278 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ издату од начелника среза ужичког број 11.540 као и купонску књижицу издату од Железничке задруге број 840 — оглашавам их неважећим. Тановић Сретен, железнички радник, Ужице. 279 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ издату од престојништва полиције Ужице за 1944 год. оглашавам неважећом. Петар Буровић, бравар, Ужице. 280 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ПОСЛОВНУ КЊИЖИЦУ број 0.978.923, издату од Удружења занатлија, оглашавам неважећом. Вукмановић Цветко, кројач, Ужице. 281 1—1

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Јованко Симоновић. 282 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 3669 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Јарко Радојевић. 240 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Сло бодан Радошевић. 249 3—3

ИЗГУБЉЕНУ личну карту издату од престојништва полиције — Ужице за 1944 год. оглашавам неважећом. Дејан Дудић, келнер, Ужице. 262 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту издату од начелника среза Ужичког бр. 11.540 као и купонску књижицу издату од железничке задруге бр. 840 оглашавам неважећим. Тановић Сретен, железн. радник, Ужице. 263 1—1

ИЗГУБЉЕНУ купонску књижицу издату од железн. потрошачке задруге Ужице бр. 74, оглашавам неважећом. Драшковић Јеврем, железничар — Ужице. 264 1—1

МОЈА ВЕНЧАНА ЖЕНА Вукосава Раковић из Трибаса, напустила ме је без разлога 21-VI-1944, позивам је да се у року од двадесет дана врати, у противном повешћу бракоразводној парници. Дугове њена не признајем. Сава Раковић. 272 1—3

СВОЈЕ изгубљено сведочанство I разреда гимназије издато од неготинске гимн., оглашавам неважећим Милош Кораћ, Брусник — Крајина. 271 1—1

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 2 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, оглашавам је за неважећу. Ђорђе Вучинић. 275 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 1142 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Антоније Јовановић. 276 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 15323 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Добривоје Илић. 277 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 220 добивену из општине Маршић, срез Крагујевачки, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Радосав Стевановић. 278 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашавам је за неважећу. Викторија Конгрец. 239 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, оглашавам је за неважећу. Стевана Ђорђевић. 279 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, оглашавам је за неважећу. Неђић Тихомир. 280 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 58 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважећу. Маринко Абрамовић. 273 1—3

ИЗГУБЉЕНУ личну карту бр. 1066 издату од престојништва полиције Ужице, оглашавам неважећом. Лазар Јовановић, ученик гимназије — Ужице. 265 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту издату од престојништва полиције Ужице за 1944 год. оглашавам неважећом. Петар Буровић бравар — Ужице. 270 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашавам је за неважећу. Радмила Јевтић. 265 3—3

Историја човека је историја бола. Неизмерне су патње људи узававе болестима, епидемијама и ранама. Данас је међутим човек победио бол! Модерној немачкој науци пошло је за рвом да болу успешно стане на пут. Њена средства вису предвиђена само за мале свакидашње болове. Ово знају најбоље они, који се у сну наркозе подвргавају тежким операцијама које протичу без бола. Лекови који предваче у отару пут на подручју сузбијања бола носе **„Bayer“**-ов крст.

ОГЛАС РЕГ. О. БР. 10074 ОД 14-ХП-1940

